

БРУСТІНОВ В.М., КРАВЕЦЬ О.В., ПИЖИНСЬКИЙ Я.І.

АГРАРНИЙ СЕРВІС: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Брустінов В.М., Кравець О.В., Пижсинський Я.І.

АГРАРНИЙ СЕРВІС: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Навчальний посібник

Мелітополь
ТОВ «Видавничий будинок ММД»
2008

УДК 338.432(075.8)

ББК 41.4я73

Б 89

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів
(Лист МОНУ № 1-4/18-Г-942 від 6.05.2008 р.)*

Рецензенти:

Рульєв В.А. – доктор економічних наук, директор Інституту зрошуваного садівництва ім. М.Ф. Сидоренка УААН;

Зінов'єв Ф.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою менеджменту ЗЕД, класичного приватного університету.

Відповідальні за комп'ютерний набір:

Шведюк Л.М., Шведюк В.А.

Брустінов В.М – кандидат технічних наук, професор. Кравець О.В. – кандидат економічних наук, доцент. Пижинський Я.І. – кандидат економічних наук.

Б 89 Аграрний сервіс: теорія та практика. Навчальний посібник. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2008. – 248 с.

ISBN 978-966-8563-90-4

При створенні даного посібника автори мали на меті розробити повний учбово-методичний комплекс для вивчення дисциплін, пов'язаних зі сферою надання послуг аграрному товаровиробнику. Посібник включає загальний конспект лекцій, методичні вказівки для проведення практичних робіт та самостійної роботи із циклу дисциплін "Аграрний сервіс". Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації сільсько-господарського напрямку при вивченні відповідних дисциплін.

УДК 338.432(075.8)

ББК 41.4я73

ISBN 978-966-8563-90-4

© Брустінов В.М., Кравець О.В.,
Пижинський Я.І., 2008

© ТОВ «Видавничий будинок ММД»,
оформлення, 2008.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБ АГРАРНОГО СЕРВІСУ	8
1.1 Предмет, метод та завдання курсу	8
1.2 Об'єктивна необхідність виникнення та головні вимоги до раціональної організації функціонування служб аграрного сервісу	11
1.3 Організаційно-правові форми господарювання в системі аграрного сервісу	16
Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ ТА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕРВІСУ	23
2.1 Види аграрного сервісу та його функції	23
2.2 Класифікація виробничих ресурсів підприємств аграрного сервісу	28
2.3 Особливості використання матеріальних виробничих ресурсів та формування кінцевого продукту	37
2.4 Особливості використання нематеріальних виробничих ресурсів та формування кінцевого продукту	41
Розділ 3. РАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ У ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕРВІСУ	55
3.1 Організація використання засобів виробництва	55
3.2 Побудова системи аграрного сервісу	61
3.3 Спеціалізація агросервісних підприємств	68
3.4 Планування у підприємствах аграрного сервісу	75
Розділ 4. ТРУДОВІ РЕСУРСИ, ЇХ ВИКОРИСТАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ	84
4.1 Населення і людські ресурси суспільства	84
4.2 Ринок праці	91

4.3 Організація праці у сільськогосподарських підприємствах	105
4.4 Нормування та організація оплати праці у підприємствах аграрної сфери	109
Розділ 5. ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ АГРОСЕРВІСНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ВИРОБНИЧОЮ СФЕРОЮ	130
5.1 Валова продукція в сфері аграрного сервісу, її реалізація	130
5.2 Інвестиції і капітальні вкладення на підприємствах аграрного сервісу та їх ефективність	135
5.3 Ціни, тарифи, прибуток у сфері аграрного сервісу	140
5.4 Маркетинг у сфері аграрного сервісу	147
5.5 Організація матеріально-технічного постачання в умовах ринку та форми розрахунку	158
Розділ 6. ПРАКТИЧНА РОБОТА	167
6.1 Особливості використання економіко-математичних методів у АПК	167
6.2 Оптимізація планування розподілу робіт між тракторами у агросервісному підприємстві	173
6.3 Матеріальні ресурси та їх використання	178
6.4 Визначення обсягу польових механізованих робіт та потреби в тракторах	183
6.5 Визначення потреби та вартості палива і мастильних матеріалів	185
6.6 Визначення річного фонду оплати праці тракторної бригади	187
6.7 Розрахунок амортизаційних відрахувань та собівартості умовного еталонного гектара	192
Розділ 7. САМОСТІЙНА РОБОТА	198
7.1 Планування виробничої діяльності ЦРМ	199
7.2 Визначення лімітів витрат ЦРМ і собівартості ремонту машин	204
7.3 Організація і матеріальне стимулювання праці	219

7.4 Розподіл виплат за кінцевими результатами праці між членами ремонтної бригади	220
7.5 Додатки до самостійної роботи	225
7.6 Тести для самоконтролю	229
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	240

ВСТУП

В період реформування агропромислового комплексу України виникла необхідність у формуванні служб, які б якісно та ефективно могли забезпечити взаємозв'язок між трьома головними сферами діяльності аграрного сектору, зокрема це сфери: створення засобів виробництва; виробництва сільськогосподарської продукції; переробки та доведення продукції до споживача. А отже, і виникли підприємства надання різноманітних послуг аграрному товаровиробнику.

Багатоукладність форм власності, форм організації виробництва, а також розмірів господарств, як показує практика сприяє розвитку агросервісних структур України. Тому, особливо увагу при підготовці майбутніх фахівців для сільськогосподарського виробництва, необхідно зосереджувати на специфічні особливості функціонування підприємств аграрного сервісу, оскільки на практиці будь-якому, навіть досить потужному, сільськогосподарському підприємству необхідно буде удатись до послуг відповідних структур.

При створенні даного посібника, автори мали наметі, розробити повний учбово-методичний комплекс для вивчення дисциплін пов'язаних із сферою надання послуг аграрному товаровиробнику. Відповідно, посібник складається із семи розділів, п'ять з яких є теоретичною частиною та два – практична та самостійна робота.

При укладанні теоретичної частини авторами були використані та узагальнені наукові праці видатних вчених аграрників, зокрема Саблука П.Т., Мосіюка П.О. та інших. Також при створенні окремих розділів була викладена власна точка зору на ті чи інші процеси, що відбуваються в економічній та практичній діяльності сільськогосподарських підприємств України.

Практична частина складається із методичних розробок для практичних робіт, самостійної роботи студентів та тестових завдань.

Запропоновані методичні вказівки для проведення практичних робіт із організації аграрного сервісу відповідають типовій програмі та дозволяють на практиці закріпити основну теоретичну частину курсу. Вони розраховані на студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

Методичні вказівки включають: сім практичних робіт, варіанти індивідуальних завдань, додатки з необхідними вихідними даними.

У даних вказівках велику увагу приділено використанню економіко-математичних методів та у процесі проведення практичних занять передбачено використання ЕОМ, зокрема у практичному зайнятті 1 та у практичному зайнятті 2.

Самостійна робота включає чотири основних розділи викладених у 11 таблицях, що розраховуються згідно індивідуального завдання студентів, оформлюється у вигляді індивідуальної розрахункової роботи. Також, відповідний розділ містить тестові завдання для перевірки та закріплення отриманих знань.

Відповідно до викладеного вище теоретична, та практична частина посібника включає загальний конспект лекцій, методичні вказівки для проведення практичних робіт та самостійної роботи із циклу дисциплін "Аграрний сервіс". Буде корисна в першу чергу для студентів вищих навчальних закладів сільськогосподарського напрямку при вивченні курсу.